

Bryssel, 28. marraskuuta 2024
(OR. en)

16343/24

LIMITE

JAI 1782

ILMOITUS: A-KOHTA

Lähtettäjä: Neuvoston pääsihteeristö

Vastaanottaja: Neuvosto

Ed. asiak. nro: 15932/24, 16319/24

Asia: Lainsäädännön ja operatiivisen toiminnan eteenpäin viennin strategiset suuntaviivat vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella
– Hyväksyminen

1. Pysyvien edustajien komitea pääsi 27. marraskuuta 2024 yhteisymmärrykseen liitteessä olevasta ehdotuksesta lainsäädännön ja operatiivisen toiminnan eteenpäin viennin strategisiksi suuntaviivoiksi vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella.
2. Neuvostoa (oikeus- ja sisäasiat) pyydetään hyväksymään nämä strategiset suuntaviivat 12. joulukuuta 2024.

Ehdotus lainsäädännön ja operatiivisen toiminnan eteenpäin viennin strategiseksi suuntaviivoiksi vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella

Perussopimuksessa määrättyt strategiset suuntaviivat ovat tärkeä väline EU:n politiikan suunnan muokkaamisessa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella.

Uudessa strategisessa ohjelmassa annetaan neuvoja ja kehoitetaan EU:n toimielimiä toteuttamaan nämä prioriteetit seuraavan lainsäädäntökauden aikana noudattaen perussopimuksissa vahvistettua toimielinten välistä tasapainoa sekä annetun toimivallan periaatetta ja toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita.

Kuten SEU 2 artiklassa vahvistetaan, Euroopan unionin perustana olevat arvot ovat ihmisarvon kunnioittaminen, vapaus, kansanvalta, tasa-arvo, oikeusvaltio ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, vähemmistöihin kuuluvien oikeudet mukaan luettuina. Oikeusvaltioperiaatteen, perusoikeuskirjassa vahvistettujen perusoikeuksien ja demokraattisten arvojen kunnioittaminen sekä unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön noudattaminen ovat edelleen vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toiminnan peruseriaatteita.

Euroopan unioni muodostaa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen, jolla kunnioitetaan perusoikeuksia sekä jäsenvaltioiden erilaisia oikeusjärjestelmiä ja -perinteitä. Tällainen alue edellyttää sitä, ettei sisäraajatarkastuksia ole. Se edellyttää myös turvapaikka-, maahanmuutto- ja ulkorajavalvontaa koskevaa yhteistä politiikkaa, joka perustuu yhteisvastuun ja oikeudenmukaisen vastuunjaon, myös sen taloudellisten vaikutusten, periaatteeseen jäsenvaltioiden välillä. Sillä pyritään varmistamaan korkea turvallisuustaso toimenpiteillä, joilla ehkäistään ja torjutaan vakavaa ja järjestäytynyttä rikollisuutta, rasismia ja muukalaisvihaa sekä terrorismia, radikalisoitumista ja väkivaltaista ääriliikehdintää, mukaan lukien rajatylittävän lainvalvonta- ja oikeudellisen yhteistyön vahvistaminen, vaikuttamatta kuitenkaan jäsenvaltioilla yleisen järjestyksen ylläpitämiseksi olevien velvollisuuksien toteuttamiseen ja kunnioittamalla erityisesti niiden vastuuta sisäisen turvallisuuden varmistamisesta.

Tätä taustaa vasten vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella tulevana vuosina tehtävää työtä ohjaavat seuraavat lainsäädännön ja operatiivisen toiminnan eteenpäin viennin strategiset suuntaviivat:

1. Viime vaalikaudella on tehty paljon sellaisen politiikan kehittämiseksi, jolla varmistetaan vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toiminta. Toimissa olisi nyt keskityttävä pääasiassa jo hyväksytyyn lainsäädännön ja jo käytössä olevien poliittisten toimenpiteiden johdonmukaiseen ja tehokkaaseen täytäntöönpanoon kaikkien asiaankuuluvien sidosryhmien täydessä yhteistyössä ylläpitäen vahvaa keskinäistä luottamusta. Samalla EU:n on säilytettävä tulevaisuuteen suuntautuva visio, jotta se voi puuttua jatkuviin ja tuleviin haasteisiin ja siten varmistaa, että EU on valmis reagoimaan ja mukautumaan nykyisiin ja tuleviin tilanteisiin: nopeasti muuttuvaan geopolitiiseen, teknologiseen, taloudelliseen ja turvallisuus- ja muuttoliiketilanteeseen.
2. Keskeistä on varmistaa, että täytäntöönpanoa, tulevia tavoitteita ja jäsenvaltioiden lisääntyneitä veloitteita tuetaan EU:n varoilla. Kuten strateginen ohjelma 2024–2029 osoittaa, unionin seuraavassa monivuotisessa rahoituskehyksessä on otettava huomioon nämä prioriteetit ja varmistettava, että EU:n talousarvio vastaa tulevaisuuden vaatimuksiin ja että eurooppalaisiin haasteisiin annetaan eurooppalaisia vastauksia, sanotun kuitenkaan vaikuttamatta tuleviin neuvotteluihin.
3. On korostettava henkilöiden vapaan liikkuvuuden merkitystä, sillä se on yksi neljästä vapaudesta. Toimiva Schengen-alue on yhteistä etua koskeva asia, jossa kaikki toimet keskittyvät kansalaistemme vapauteen ja turvallisuuteen. EU takaa korkean turvallisuustason erityisesti ulkorajoilla tehtävillä tarkastuksilla mutta myös jäsenvaltioiden turvallisuudesta ja muuttoliikkeestä vastaavien viranomaisten kesken tehdyllä yhteistyöllä. On muistettava, että on tärkeää, että Schengen-alue toimii asianmukaisesti tarkistetun Schengenin rajasäännösten mukaisesti. Sisäraja- ja valvonnan palauttaminen on edelleen viime käden väliaikainen keino, jonka on oltava havaitun uhan perusteella välttämätön ja oikeassa suhteessa siihen ja joka tarjoaa jäsenvaltioille liikkumavaraa sisäisen turvallisuuden varmistamiseen Schengenin säännösten mukaisesti.

4. Jotta voidaan varmistaa alueen tuloksellinen ja tehokas toiminta ilman sisärajaratkastuksia sekä sen yhtenäisyys ja johdonmukaisuus vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen olennaisena osana, neuvoston olisi edelleen vahvistettava Schengen-alueen hallinnointia sekä sen sääntelykehityksen kehittämistä ja täytäntöönpanoa tiiviissä yhteistyössä muiden toimielinten ja asiaankuuluvien virastojen kanssa ottaen täysimääräisesti huomioon oikeus- ja sisäasioiden pöytäkirjat ja Schengen-neuvoston rooli ja siinä olevien Schengenin säännöstöön osallistuvien maiden erityisasema. Lisäksi on keskityttävä enemmän strategiaan keskusteluihin, mukaan lukien havaittujen puutteiden operatiiviset jatkotoimet.
5. Euroopan yhdennetty rajaturvallisuus on ensiarvoisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa Schengen-alueen täysi toiminta muun muassa hillitsemällä laittomia rajanylityksiä ja luvatonta liikkumista jäsenvaltioiden välillä sekä torjumalla ja ehkäisemällä väärinkäytöksiä. Jäsenvaltiot päättävät, kuka saa tulla Eurooppaan, eivät salakuljettajat tai vihamieliset ulkoiset toimijat. Unionin on otettava käyttöön kaikki käytettävissään olevat välineet jäsenvaltioiden tueksi niiden kantaessa päävastuunsa ulkorajojen suojelemisesta ja turvallisuuden varmistamisesta. Tätä varten on ratkaisevan tärkeää hallita ja parantaa edelleen yhtä maailman nykyaikaisimmista ja tehokkaimmista rajavalvontajärjestelmistä ulkorajoilla. Rajavalvontaa koskevien yhteisten vähimmäisvaatimusten kehittämisessä olisi edistyttävä.
6. Yhteentoimivuus edistää keskinäistä tietojenvaihtoa ja myös merkittävästi terrorismin ja vakavan rikollisuuden ehkäisemistä, paljastamista, tutkimista ja syytteenpanoa. Euroopan unioni on yhä sitoutunut hallinnoimaan ja parantamaan edelleen ulkorajojen valvontajärjestelmiä sekä lainvalvonta-alan hajautettuja tietojenvaihtojärjestelmiä, jotka vahvistuvat entisestään, kun perusoikeuksia ja erityisesti henkilötietojen suojaa kunnioittavan, täysin yhteentoimivan tietoteknisen arkkitehtuurin eri osat otetaan asteittain käyttöön.

7. Samaan aikaan unionin viisumipolitiikan strategisempi käyttö edistää Schengen-alueen häiriönsietokykyä erityisesti EU:n viisumijärjestelmän väärinkäytön estämisen kannalta ja jotta EU:n vaikutusvaltaa suhteessa kolmansiin maihin voitaisiin hyödyntää riittävästi. Tätä varten olisi laadittava uusi EU:n viisumipoliittinen strategia, ja komissiota pyydetään kehittämään sitä tiiviissä yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa.
8. Euroopan unionin on edelleen sitouduttava hajottamaan ihmiskauppioiden ja salakuljetusverkostojen toimintamalli sekä vastaamaan niihin liittyviin haasteisiin ja puuttumaan laittoman muuttoliikkeen perimmäisiin syihin, jotta estettäisiin ihmisiä lähtemästä vaarallisille matkoille. Tätä varten Euroopan unioni seuraa edelleen valppaasti kaikkia muuttoreittejä sekä Euroopan unioniin että sieltä pois ja soveltaa ennaltaehkäisevää lähestymistapaa. Se jatkaa kunnianhimoisten ja kestävien kokonaisvaltaisten kumppanuuksien kehittämistä lähtö- ja kauttakulkumaiden kanssa molempia osapuolia hyödyttävällä tavalla, mukaan lukien raja- ja turvallisuuskumppanuudet naapureiden ja muiden maailman maiden kanssa ja muuttajien salakuljetuksen torjunta sekä lailliset väylät kansallisen toimivallan ja kolmansien maiden ja jäsenvaltioiden yhteisten tarpeiden mukaisesti. Komissiota pyydetään kuulemaan neuvostoa ja jäsenvaltioita erilaisista ajatuksista, jotka koskevat tällaisten kumppanuuksien strategista optimointia, kehittämistä ja toteuttamista.
9. Samalla harkitaan uusia tapoja ehkäistä ja torjua laitonta muuttoliikettä kansainvälisen oikeuden mukaisesti varmistaen samalla kestävät ratkaisut ja luomatta uusia muuttoreittejä tai lisäpaineita. On suunniteltava ja toteutettava reittilähtöisiä yhteisiä toimia Kansainvälisen siirtolaisuusjärjestön (IOM), UNHCR:n ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien kanssa, jotta voidaan tehostaa toimia erilaisista ryhmistä koostuvien muuttovirtojen torjumiseksi ja varmistaa, että tehokkaat kansalliset turvapaikka- ja maahanmuuttojärjestelmät ovat käytössä koko reitin kattavan lähestymistavan mukaisesti. Komissiota kannustetaan tekemään aktiivisesti yhteistyötä jäsenvaltioiden kanssa näissä asioissa helpottaakseen niiden täytäntöönpanoa ja ehdottaakseen tarvittaessa aloitteita.

10. Kun otetaan huomioon uudentyyppiset uhat, kuten muuttajien välineellistäminen ja vihamieliset toimijat EU:n ulkorajoilla, jäsenvaltioiden on voitava torjua tällaisia toimia tehokkaasti ja taata unionin vakaus ja turvallisuus. Sen vuoksi unioni pyrkii löytämään yhteisiä ratkaisuja EU:n oikeudellisen kehyksen vahvistamiseksi, jotta voidaan vastata näihin uhkiin ja turvallisuushaasteisiin, jotka vaikuttavat turvapaikka-asioihin ja rajaturvallisuuteen. Euroopan unioni aikoo päättäväisesti torjua sen ulkorajoille kohdistuvat Venäjän ja Valko-Venäjän käynnistämät hybridihyökkäykset. Niiden tai minkään muunkaan vihamielisen kolmannen maan ei saa antaa käyttää väärin arvojamme, kuten oikeutta turvapaikkaan, ja heikentää demokratioitamme.
11. Kun otetaan huomioon turvapaikka-, muuttoliike- ja Schengen-asioita koskeva uusi lainsäädäntökehys, vuosien 2024–2029 lainsäädäntösyklin alussa keskitytään myös hyväksytyyn EU:n lainsäädännön, erityisesti uudistetun Euroopan yhteisen turvapaikkajärjestelmän ja tarkistetun Schengenin säännösten, tehokkaaseen täytäntöönpanoon sekä voimassa olevan lainsäädännön soveltamiseen. Samanaikaisesti Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden on varmistettava, että ne, joilla ei ole oleskeluoikeutta, palautetaan tosiasiallisesti. Tätä varten kehitetään ja pannaan täytäntöön määrätietoisempi ja kattavampi lähestymistapa palautuksiin parantamalla kiireellisesti oikeudellista kehystä ja valmiuksia yhdessä käytettävissä olevien sisäisten ja ulkoisten välineiden kanssa. Onnistunut palauttamispolitiikka on EU:n kattavan ja uskottavan turvapaikka- ja maahanmuuttojärjestelmän peruspilari.
12. Kaikkia uusia toimenpiteitä muuttoliikkeeseen liittyviin haasteisiin vastaamiseksi on kehitettävä ja ne on pantava täytäntöön noudattaen täysimääräisesti sovellettavaa EU:n lainsäädäntöä ja perusoikeuskirjaa, palauttamiskiellon periaate mukaan lukien, sekä kansainvälisiä oikeudellisia velvoitteita, ja niissä on kunnioitettava jäsenvaltioiden velvollisuuksia, jotka koskevat yleisen järjestyksen ylläpitämistä ja sisäisen turvallisuuden varmistamista perussopimusten mukaisesti.

13. Hyvin hallittu muuttoliikejärjestelmä on olennaisen tärkeä laittoman muuttoliikkeen tehokkaan ehkäisemisen kannalta. Tätä varten olisi edelleen pyrittävä kansallista toimivaltaa täysimääräisesti kunnioittaen tarjoamaan turvallisia ja laillisia reittejä, jotka ovat keskeisiä laillisen ja hallitun muuttoliikkeen kannalta.
14. Euroopan unioni on edelleen sitoutunut tukemaan henkilöitä, jotka pakenevat Venäjän Ukrainaa vastaan käymää hyökkäyssotaa Euroopan unioniin, ja se on valmis varmistamaan tarvittavan oikeusvarmuuden tilanteen hallitsemiseksi niin kauan kuin se on tarpeen. Tältä osin EU ottaa solidaarisuuden hengessä huomioon kaikkien jäsenvaltioiden suojelutarpeet, tilanteen ja valmiudet.
15. Vakava ja järjestäytynyt rikollisuus, mukaan lukien laitton huumekauppa, heikentää vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toimintaa. Se uhkaa kansalaisten turvallisuutta ja heikentää oikeusvaltioperiaatetta. Toimintapoliittisilla aloitteilla olisi otettava järjestäytyneen rikollisuuden torjuntatoimien lähtökohdaksi uhrien ja yhteiskunnan oikeutettu etu tulla suojelluksi rikollisuudelta. Jotta vakavaan ja järjestäytyneeseen rikollisuuteen voidaan puuttua tehokkaasti, on tärkeää viedä rikollisryhmiltä niiden resurssit, estää laittomat rahavirrat ja torjua rikollista toimintaa vankiloissa. Meidän olisi parannettava yhteiskunnan kykyä torjua järjestäytyntä rikollisuutta edistämällä julkisen ja yksityisen sektorin kumppanuuksia, kuten eurooppalaista satama-allianssia, jotta parannetaan logististen keskusten häiriönsietokykyä. Lisäksi olisi edistettävä hallinnollista lähestymistapaa ja erityisesti estettävä lailliseen talouteen soluttautuminen ja estettävä alaikäisten ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden värväminen rikollisjärjestöihin. Se, että lainvalvontaviranomaiset voisivat käyttää tekoälyä tehokkaasti perusoikeuksien mukaisesti, muun muassa suurten tietomäärien analysointiin, voisi hyödyttää rikollisuuden ehkäisemistä ja torjuntaa, ja tätä mahdollisuutta olisi tutkittava tarkemmin. Lisäksi on olennaisen tärkeää, että Euroopan monialainen rikosuhkien torjuntafoorumi (EMPACT) pysyy järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa koskevan EU:n operatiivisen toiminnan kulmakivenä ja saa resursseja. Rikoksantorjuntastrategioiden ja -välineiden, kuten eurooppalaisen rikoksantorjuntaverkoston (EUCPN) ja eurooppalaisen hallinnollisen lähestymistavan verkoston (ENAA), olisi oltava olennainen osa EU:n toimia rikollisuuden torjumiseksi.

16. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä korruption torjuntaan ja lahjomattomuuden edistämiseen osana EU:n yleistä lähestymistapaa, joka kattaa toimia korruption ehkäisemisestä ja analysoinnista korruption torjuntaan ja jossa keskitytään EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden avoimuuden ja lahjomattomuuden vahvistamiseen sekä julkisella että yksityisellä sektorilla.
17. Europolilla ja Eurojustilla on edelleen keskeinen rooli rajat ylittävän järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa, sillä ne osallistuvat sen varmistamiseen, että kaikkia asiaankuuluvia oikeus- ja lainvalvontaviranomaisia tuetaan niiden toiminnassa. Koska rikollisjärjestöjen ja rikollisen toiminnan seuraukset ulottuvat kauas EU:n ulkopuolelle, on olennaisen tärkeää parantaa edelleen lainvalvonta- ja oikeudellista yhteistyötä kolmansien maiden kanssa EU:n ja jäsenvaltioiden tasolla.
18. EU:n ja Ukrainan välinen jäsenneily sisäistä turvallisuutta koskeva vuoropuhelu on osoittautunut hyödylliseksi, kun lievennetään Venäjän Ukrainaa vastaan käymän ilman edeltävää provokaatiota toteuttaman ja perusteettoman hyökkäyssodan mahdollisia vaikutuksia sisäiseen turvallisuuteen, ja käyttöön otettuja toimia olisi jatkettava.
19. Rikollisuuden torjunta verkossa ja sen ulkopuolella on keskeistä EU:n sisäisen turvallisuuden turvaamisessa, ja se on johtanut useisiin unionin tuomioistuimen tuomioihin. Tältä osin tehokkaan lainvalvonnan edellyttämää tietojen saatavuutta käsittelevän korkean tason työryhmän työn tulosten ja suositusten olisi oltava perustana poliittiselle ja käytännön ohjaukselle, joka koskee eurooppalaista visiota tehokkaasta tietojen saatavuudesta lainvalvontatarkoituksiin. Tätä varten komissiota pyydetään laatimaan etenemissuunnitelma suositusten täytäntöönpanoa varten.

20. Euroopan unioni pyrkii päättäväisemmin ehkäisemään ja torjumaan terrorismia, radikalisoitumista, disinformaatiota, väkivaltaisia ääriliikkeitä ja demokratian vastaisia suuntauksia verkossa ja sen ulkopuolella sekä vaalimaan yhteisiä arvojaan ja eurooppalaista elämäntapaa. Aiomme edelleen torjua terrorismin rahoitusta sen kaikissa muodoissa ja pyrimme rajoittamaan taloudellisten resurssien saatavuutta ja vahvistamaan tietojenvaihtoa. Määrätietoisten toimien tueksi on aika laatia uusi terrorisminvastainen ohjelma, joka sisältää kattavan valikoiman politiikkoja ja toimia, joilla pyritään vastaamaan uusiin ja jatkuviin haasteisiin ja vahvistamaan EU:n yhteistä turvallisuutta ja häiriönsietokykyä. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä terrorismin uhreihin. Lisäksi Euroopan unioni aikoo edistää jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä sekä kansainvälistä yhteistyötä tällä alalla. Keskeistä on puuttua ulkoisten toimijoiden aiheuttamiin hybridiuhkiin, ulkomaiseen tiedonmanipulointiin ja sekaantumiseen sekä torjua disinformaatiota, väärää tietoa ja kaikkia vihan muotoja.
21. Euroopan unioni tukee jäsenvaltioita niiden pyrkimyksissä torjua rasismia ja antisemitismia ja vaalia juutalaista elämäntapaa.
22. Euroopan unioni on viime vuosina kohdannut yhä enemmän haasteita, jotka johtuvat monialaisista ja rajat ylittävistä kriiseistä, kuten laajamittaisista luonnonkatastrofeista ja ihmisen aiheuttamista katastrofeista, sekä sen ulkorajojen läheisyydessä kehittyvistä konflikteista. Monia näistä haasteista ovat pahentaneet ja tulevat edelleen pahentamaan ilmastonmuutos ja muuttuva turvallisuusympäristö Euroopassa ja maailmanlaajuisesti. Sen vuoksi oikeus- ja sisäasioiden alalla olisi tartuttava aloitteisiin, joilla vahvistetaan varautumista ja kriisinhallintaa EU:n tasolla kaikki vaarat huomioon ottavan ja koko yhteiskunnan kattavan lähestymistavan mukaisesti toissijaisuusperiaatetta noudattaen ja kunnioittaen täysimääräisesti jäsenvaltioiden toimivaltaa. Näillä aloitteilla olisi pyrittävä vahvistamaan edelleen pelastuspalvelua, jotta voidaan parantaa kansalaisten turvallisuutta ihmisen aiheuttamia katastrofeja ja luonnonkatastrofeja vastaan. Selviytymiskyvyn parantamiseksi tarvitaan tiiviimpää yhteistyötä sekä hyvien käytäntöjen ja resurssien vaihtoa sekä EU:lta että jäsenvaltioilta.

23. EU:n toimielimillä ja jäsenvaltioilla on yhteinen vastuu oikeusvaltioperiaatteen edistämisestä ja turvaamisesta EU:n lainsäädännön puitteissa, mikä on olennaisen tärkeää ja ennakoedellytys tehokkaille pyrkimyksille vastata unionin kohtaamiin haasteisiin, myös vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella. Sen vuoksi sitoudumme yhteisiin toimiin oikeusvaltioperiaatteen ylläpitämiseksi EU:ssa kaikkien käytettävissä olevien välineiden avulla perussopimusten mukaisesti.
24. Yleisten asioiden neuvostossa käytävän neuvoston säännöllisen oikeusvaltiovuoropuhelun lisäksi oikeusministerit käyvät edelleen erityisiä temaattisia keskusteluja oikeusvaltioon liittyvistä kysymyksistä, jotka kuuluvat heidän asiantuntemuksensa piiriin ja joita korostetaan komission vuotuisessa oikeusvaltiokertomuksessa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta neuvoston horisontaalista roolia ja vastuita. Tällaiset keskustelut täydentävät neuvoston vuotuisista oikeusvaltiovuoropuhelua ja auttavat jakamaan parhaita käytäntöjä ja yksilöimään kysymyksiä, jotka ansaitsevat huomiota ja vaativat toimia tapauksen mukaan ja perussopimusten mukaisesti. Tavoitteena on muun muassa varmistaa oikeussuojan saatavuus riippumattomissa tuomioistuimissa, oikeusvarmuus ja ihmiskeskeinen lähestymistapa oikeusjärjestelmissä. Tämä puolestaan vahvistaa keskinäistä luottamusta, joka muodostaa perustan vastavuoroisen tunnustamisen periaatteeseen perustuvien oikeus- ja sisäasioiden politiikkojen kehittämiseksi.
25. Sen lisäksi, että varmistetaan oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen, on keskeisen tärkeää ylläpitää perusoikeuskirjaa ja varmistaa, että sitä noudatetaan kaikilla asiaankuuluvilla osaluilla. Sen vuoksi oikeusalan politiikoissa olisi kehitettävä ja pantava täytäntöön toimenpiteitä perusoikeuksien suojelemiseksi, mukaan lukien oikeus tasa-arvoon ja syrjimättömyyteen, ottaen huomioon perusoikeusviraston asiaa koskeva asiantuntemus ja työ.

26. Oikeudellinen yhteistyö kaikkialla EU:ssa on keskeinen tavoite vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella. Oikeusalueen moitteeton toiminta on olennaisen tärkeää, ja tuomioiden ja oikeudellisten päätösten vastavuoroinen tunnustaminen kaikkialla EU:ssa – mikä perustuu siihen, että kansallisiin järjestelmiin luotetaan keskinäisesti – on edelleen oikeudellisen yhteistyön kulmakivi, joka palvelee viime kädessä perusoikeuksien suojelua. Samalla jäsenvaltioiden erilaisten oikeusjärjestelmien ja -perinteiden kunnioittaminen on keskeinen periaate, jota sovelletaan kaikkeen oikeusalan lainsäädäntöön.
27. Sähköisen oikeuden strategian 2024–2028 olisi ohjattava meneillään olevaa oikeusalan digitalisaatiota kaikkialla Euroopan unionissa näiden toimien tukemiseksi ja kunnioittaen täysin jäsenvaltioiden toimivaltaa oikeusjärjestelmiensä järjestämisessä. Samaan aikaan on tarpeen pohtia yhteisesti tekoälyn käyttöä oikeusallalla ottaen huomioon tekoälysäädös.
28. Digitalisaatio muuttaa oikeutta ja oikeudellista yhteistyötä sisällyttämällä teknologiaa oikeusjärjestelmään. Meneillään olevalla digitaalisella kehityksellä olisi pyrittävä parantamaan oikeussuojan saatavuutta, lisäämään oikeusjärjestelmän vaikuttavuutta ja tehokkuutta, tukemaan oikeusalan ammattilaisia heidän työssään ja olemaan tiiviimmin yhteydessä kansalaisiin ja tarjoamaan viime kädessä parempia oikeuspalveluja kaikille. Tekoälyn käyttö oikeusjärjestelmissä tarjoaa tässä suhteessa valtavat mahdollisuudet helpottaa ja parantaa oikeussuojan saatavuutta kaikkialla EU:ssa. Tekoälyvälineitä on kuitenkin käytettävä varoen perusoikeuksia ja riskiperusteista lähestymistapaa noudattaen ja varmistaen, että käyttäjille aiheudu liikaa taakkaa. On varmistettava, että tekoälyä kehitetään ja käytetään osallistavalla, kestäväällä, yksityisyyttä kunnioittavalla ja ihmiskeskeisellä tavalla. Tekoäly voi tukea tuomareiden päätöksentekoa, mutta se ei saisi korvata sitä: lopullisen päätöksenteon on oltava edelleen ihmisjohtoista.
29. Tältä osin tietosuojalla on keskeisessä asemassa yksilöiden oikeuksien varmistamisessa muun muassa tukemalla valvontaviranomaisia EU:n ja kansallisella tasolla.

30. On olennaisen tärkeää, että EU:n toimielimet osallistuvat jäseneltyyn ja kattavaan yhteiseen pohdintaan kaikista EU:n rikos- ja yksityisoikeuden näkökohdista, mukaan lukien sisäisen johdonmukaisuuden vahvistaminen näillä aloilla ja niiden johdonmukaisuus tiiviisti toisiinsa liittyvien välineiden kanssa. Toimissa olisi keskityttävä ensisijaisesti nykyisen säännösten täysimääräiseen täytäntöönpanoon, ja uusien aloitteiden olisi perustuttava näyttöön, joka osoittaa selkeästi niiden lisäarvon.
31. Pitkään jatkunut ja syvälinen yksityisoikeuden alan yhteistyö, johon sisältyy kattava joukko oikeudellisia välineitä, tekee EU:sta ainutlaatuisen yhteisen oikeudellisen alueen. Hyvin toimiva oikeudellinen alue, johon kuuluu vahva ja tehokas oikeudellinen kehys sekä oikeudenmukaiset ja luotettavat menettelyt, on EU:n keskeinen voimavara yksilöiden oikeuksien suojelemisessa ja kilpailukyvyyn varmistamisessa. Oikeussuojan saatavuuden helpottaminen kiinnittäen erityistä huomiota heikoimmassa asemassa oleviin edellyttää jatkuvia toimia.
32. Taloudellisen kilpailukyvyyn edistäminen, pääomamarkkinaunionin vahvistaminen ja yrityksille suotuisan toimintaympäristön kehittäminen EU:ssa ovat ratkaisevan tärkeitä talouskasvun ja vaurauden varmistamisen kannalta. Oikeudellinen yhteistyö yksityisoikeudellisissa asioissa on tässä suhteessa keskeinen tekijä. Tämä edellyttää muun muassa oikeusvarmuuden ja ennakoitavissa olevan oikeudellisen ympäristön parantamista sekä parempaa tiedonsaantia. Etusijalle olisi asetettava myös voimassa olevan unionin lainsäädännön asianmukainen ja tehokas täytäntöönpano ja noudattamisen valvonta sekä sen soveltamisen ja toiminnan perusteellinen arviointi, jossa otetaan huomioon myös kilpailukykyyn liittyvät näkökohdat. Kaikkien uusien lainsäädäntöaloitteiden on perustuttava näyttöön selkeästä lisäarvosta ja kansalaisten ja yritysten käytännön tarpeista, muun muassa vähentämällä yritysten hallinnollista taakkaa ja yksinkertaistamalla asiaankuuluvaa oikeudellista kehystä.

33. EU:n rikosoikeuden alalla ensisijaisena tavoitteena olisi edelleen oltava järjestäytyneen ja erityisen vakavan rikollisuuden vastaiset oikeudelliset toimet, mukaan lukien korruption torjunta. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä myös viharikosten ja vihapuheen torjuntaan, rikosten uhrien tukemiseen ja suojeluun sekä tietojen säilyttämistä koskevan työn edistämiseen. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä vastavuoroisen tunnustamisen välineiden – myös eurooppalaisen tutkintamääräyksen sekä jäädyttämistä ja menetetyksi tuomitsemista koskevien päätösten – tehokkuuden parantamiseen. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tulevaisuudessa olisi tapauksen mukaan tarvittaessa hyödynnettävä jäsenmäärän ja kattavan pohdinnan tuloksia, tietojen saatavuutta käsittelevän korkean tason työryhmän työtä, keskinäisiä arviointikierroksia ja vaikutustenarviointeja. Neuvosto jatkaa yhteistyössä muiden EU:n toimielinten kanssa käynnissä olevaa pohdintaa EU:n rikosoikeuden tulevaisuudesta.
34. Järjestäytynyt rikollisuus koskee koko rikosoikeusketjua. Rikollisverkostojen ja niiden toimintamallien torjumiseksi kaikkialla EU:ssa ja sen ulkopuolella toimivaltaisten viranomaisten on myös vahvistettava yhteistyötään asianmukaisten jatkotoimien varmistamiseksi. Koska suurin osa uhkaavimmista rikollisverkostoista ulottuu myös EU:n ulkopuolelle, oikeudellinen yhteistyö kolmansien maiden kanssa on olennaisen tärkeää syytteenpanon helpottamiseksi ja rikollisverkostojen jäsenten saattamiseksi oikeuden eteen.
35. Jäsenvaltiot ja komissio sitoutuvat edelleen siviili- ja kauppaoikeuden alan Euroopan oikeudelliseen verkostoon ja Euroopan rikosoikeudelliseen verkostoon sekä muihin asiaankuuluviin verkostoihin, joilla pyritään syventämään oikeudellista yhteistyötä, ja analysoivat edelleen, miten näitä verkostoja voitaisiin hyödyntää parhaalla mahdollisella tavalla.
36. Muuttuvassa globaalissa poliittisessä toimintaympäristössä vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen johdonmukainen ulkoinen ulottuvuus on keskeisen tärkeä. Tätä varten EU:n olisi jatkettava ponnistelujaan kolmansien maiden kanssa tehtävän oikeudellisen yhteistyön syventämiseksi sekä siviili- että rikosoikeudellisissa asioissa.

37. Venäjän ilman edeltävää provokaatiota toteuttama ja perusteeton hyökkäyssota Ukrainaa vastaan on korostanut tarvetta tehokkaisiin oikeudellisiin ja operatiivisiin toimiin hyökkäysrikoksista ja muista kansainvälisen oikeuden mukaisista vakavimmista rikoksista rankaisemattomuuden torjumiseksi. Sen vuoksi EU on edelleen sitoutunut tukemaan koordinoitua ja yhteistyötä kaikkien toimivaltaisten viranomaisten välillä kansainvälisellä ja kansallisella tasolla, jotta vakavimmista kansainvälisistä rikoksista vastuussa olevat voidaan saattaa täysin vastuuseen näiden rikosten onnistuneen tutkinnan ja syytteenpanon kautta.
38. Oikeus- ja sisäasioiden alalla toimivilla EU:n virastoilla on keskeinen rooli strategisissa suuntaviivoissa asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa. Jotta ne voisivat tukea jäsenvaltioita, niiden on oltava täysin toimintakykyisiä ja tehokkaita, jotta ne voivat hoitaa tehtävänsä siten, että ne täydentävät toimia – myös ulkoisen ulottuvuuden osalta – ja jäsenvaltioiden viranomaisten oikeuksia mutta eivät korvaa niitä. Niiden toimeksiantojen tulevissa tarkistuksissa olisi noudatettava täysimääräisesti virastoille osoitettua tukiroolia, mukauduttava kentällä havaittuihin tarpeisiin ja arvioitava mahdollisten uusien tehtävien toteutettavuutta. Euroopan syyttäjänviraston, joka on Euroopan unionin riippumaton elin, on myös oltava täysin toimintakykyinen ja tehokas Euroopan unionin taloudellisten etujen suojaamiseksi perussopimusten mukaisesti. Olisi pyrittävä lähentämään virastojen, elinten ja jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja varmistamaan, että niiden asiantuntemus otetaan huomioon poliittisen päätöksenteon alkuvaiheista alkaen.

39. Vankat institutionaaliset työskentelymenetelmät ovat ensiarvoisen tärkeitä, jotta voidaan varmistaa lainsäädäntöprosessin tehokkuus ja tukea lainsäädännön ja operatiivisen toiminnan eteenpäin viennin strategisia suuntaviivoja vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueella tulevina vuosina. Tätä varten ja kunnioittaen täysimääräisesti EU:n toimielinten oikeuksia
- EU:n toimielimiä pyydetään kiinnittämään lainsäädäntöprosessin kaikissa vaiheissa erityistä huomiota tulevien oikeus- ja sisäasioiden alan aloitteiden johdonmukaisuuteen ja yhdenmukaisuuteen.
 - on erittäin tärkeää, että jo valmisteluvaiheessa koordinoidaan paremmin muita kuin oikeus- ja sisäasioiden alan lainsäädäntöaloitteita, jotka vaikuttavat merkittävästi sisäiseen turvallisuuteen, joissa käytetään olennaisesti oikeus- ja sisäasioiden alan yhteistyöhön liittyviä käsitteitä tai jotka vaikuttavat sen alan välineisiin.
 - on olennaisen tärkeää, että kaikki uudet oikeus- ja sisäasioiden alan lainsäädäntöehdotukset ja aloitteet perustuvat näyttöön, tarkoituksenmukaiset vaikutustenarvioinnit tukevat niitä, ne osoittavat lisäarvonsa ja niissä otetaan huomioon toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteet sekä vaikutukset jäsenvaltioiden erilaisiin oikeusjärjestelmiin ja perinteisiin sekä taloudelliset vaikutukset kansallisella tasolla. Periaate, jonka mukaan kansallinen turvallisuus säilyy yksinomaan kunkin jäsenvaltion vastuulla, on otettava nimenomaisesti huomioon. Tarvitaan lisätoimia sen varmistamiseksi, että vaikutukset sisäiseen turvallisuuteen, erityisesti lainvalvonta- ja oikeusviranomaisiin, sekä kansalaisten ja haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden perusoikeuksiin arvioidaan perusteellisesti. Jatkuvia toimia tarvitaan sen varmistamiseksi, että turvallisuus ja perusoikeuksien kunnioittaminen sisällytetään asianmukaisesti EU:n eri politiikkoihin, millä varmistetaan, että näitä tavoitteita edistetään kattavasti kaikkien vapauden, turvallisuuden ja oikeuden aluetta koskevien poliittisten aloitteiden erottamattomana osana.

- kaikkien toimielinten olisi varmistettava, että sovelletaan asianmukaisia oikeusperustoja, jotta varmistetaan, että lainsäädäntöehdotuksissa noudatetaan perussopimuksissa määrättyä toimivallan jakamista koskevaa järjestelmää ja että oikeus- ja sisäasioiden alan erityispiirteet otetaan siten täysimääräisesti huomioon lainsäädäntöprosessissa.
- on erittäin tärkeää ylläpitää ja vahvistaa oikeus- ja sisäasioiden eri politiikanalojen johdonmukaisuutta ja yhdenmukaisuutta samalla kun säilytetään vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen toteutuminen ja yhtenäisyys sekä Schengenin säännösten johdonmukaisuus, tarvittaessa tiiviissä yhteistyössä Schengenin säännösten osallistuvien maiden kanssa.

*

EU:n toimielimiä ja jäsenvaltioita kehoitetaan varmistamaan näiden suuntaviivojen asianmukaiset lainsäädännölliset ja operatiiviset jatkotoimet.